

В.А. Деркач, магістрант, гр. ЕПМ – 12, ФЕМ
Науковий керівник – к.е.н., доц. О.О.Юшкевич
Житомирський державний технологічний університет

ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека підприємства – це стан захищеності діяльності підприємства, який досягається у результаті комплексу складових елементів суб'єкту господарювання (фінансових, правових, капіталу, технологій, кадрів, соціально-психологічних та інших), що забезпечують здійснення найбільш ефективного використання ресурсів, стабільного функціонування підприємства, досягнення поставленої мети, подолання різного роду загроз та швидкої адаптації до умов середовища, що змінюються.

Для будь-якого підприємства, незалежно від його розміру або сфери діяльності, завжди існують загрози розвитку, що надходять із зовні або виникають усередині підприємства. Система економічної безпеки покликана захистити підприємство від зовнішніх та внутрішніх загроз, надійно зберегти та ефективно використати її матеріальний і фінансовий потенціал.

Відповідно до цього, розглянемо сутність основних визначень, пов'язаних з загрозами економічної безпеки. Так, відмітимо, що в широкому розумінні терміни «небезпека» та «загроза» можна вважати синонімами, але в більш вузькому розумінні – їх потрібно відокремлювати тому, що стосовно конкретної події сукупність загроз формують небезпеку. В загальному розумінні небезпека – це об'єктивно існуюча можливість негативно вплинути на соціальний організм, в наслідок якого останньому може бути спричинено будь-який збиток, втрата, які змінюють його стан або, в результаті впливу яких, його розвиток набуває негативної динаміки.

За величиною можливих наслідків можна виділити такі види небезпеки:

- попередження – це сукупність обставин, не обов'язково загрозового характеру, які потребують реакції на них. За відсутності реакції підприємства попередження переростає в ризик.

- ризик – це можливість відхилення результатів конкретних рішень чи дій від запланованих.

- загроза - це реальна можливість впливу дії навмисного чи ненавмисного характеру, що порушує стійкість функціонування підприємства, наносить матеріальної та нематеріальної шкоди, яка призводить до відхилень від стратегії.

Фактори небезпеки, ризику й загрози можуть бути згруповані по різних класифікаційних ознаках (табл.1).

До найнебезпечніших зовнішніх загроз, які можуть нанести шкоду підприємству або зробити його подальшу діяльність неможливою, можна віднести:

- недосконалість чинного законодавства. В Україні закони та нормативні акти часто суперечать один одному, часто змінюються та вводяться заднім числом, що призводить до суперечок в рамках одного й того ж питання різними сторонами конфлікту, що, в свою чергу, суттєво ускладнює стабільну діяльність підприємства.
- недобросовісна конкуренція – це негласна форма діяльності підприємств. До неї відносять: економічне шпигунство, підробка продукції конкурентів, обман споживачів, махінації з діловою звітністю, корупція та інші.
- криміналізація економіки. У зв'язку з тим, що злочинний світ швидко проникає в різні види підприємницької діяльності а саме: виробництво і збут продукції, інвестування, тощо, підприємство стає вразливе і зазнає збитків від злочинно діючих постачальників, посередників, покупців, різних сервісних структур і навіть від власних охоронних служб.
- зміна валютного курсу. В Україні має місце доларизація економіки та розрахунок відбувається за схемою: долар-гривна-долар, у такій ситуації курс впливає не тільки на експортно-імпортні операції підприємства, визначаючи їх прибутковість або збитковість, а й на діяльність підприємств, зорієнтованих на внутрішній ринок. Так, підприємствам-експортерам товару вигідне зниження курсу своєї національної валюти і не вигідне її підвищення, підприємствам-імпортерам, навпаки, вигідне підвищення курсу валюти національної і не вигідне її зниження.
- поява нових технологій (Інтернет) - поряд з позитивними моментами він є джерелом загроз економічної безпеки підприємства.

Таблиця 1

Класифікація небезпек і загроз економічній безпеці підприємства

Ознака	Класифікація
Можливість прогнозування	прогнозовані – що виникають при певних обставинах, виявлені на підставі минулого досвіду, узагальнені галузевою наукою та прикріплені в законах, стандартах, технічних умовах та інших нормативних документах; непередбачені – форс-мажорні обставини, технологічні досягнення й відкриття

	та інші, неминучі по суті.
Джерело походження	об'єктивні – виникають без участі та волі суб'єктів системи (стан ринкової кон'юнктури, конкурентний перерозподіл ринку і та ін.); суб'єктивні – навмисні або ненавмисні дії людей, органів влади або державних організацій; конкурентна боротьба, злочинність та інше, що впливають на економічні відносини підприємства на ринку.
Можливості запобігання	форс-мажорні – відрізняються непереборністю впливу (природні катаклізми, техногенні катастрофи, війни, епідемії) і представляють особливу складність запобігання бюджетними коштами; передбачувані – можуть бути передбачені на стадії планування бізнесу, процесів і технологій для мінімізації або повного запобігання можливого збитку у випадку реалізації фактору ризику.
Ймовірність настання	явні, очевидні - обумовлені ринковими (економічними і юридичними) законами; латентні – неявні, тимчасово сховані, що важко виявляються. Їхній прояв або невияв може бути зумовлений економічною кон'юктурою, наслідком макроекономічних явищ, а також конкурентною боротьбою й способами її ведення. Раптовість їх прояву може мати суб'єктивний характер і важко прогнозована навіть при відомій імовірності настання.
Природа виникнення	економічні - кон'юктурні (ринкові) зміни; політичні - зміна влади, введення ембарго; правові – законодавче регулювання діяльності, ліцензування; техногенні – аварії та катастрофи; екологічні – виснаження ресурсів, кліматичні зміни; конкурентні – «чорний PR», недобросовісна конкуренція; контрагентські – невиконання зобов'язань, шахрайство.
Значимість істотності збитку	несуттєві – що не впливають на ринковий стан компаній; істотні – втрата значної частини матеріальних і фінансових ресурсів; значні – втрата конкурентних переваг, можливе банкрутство; катастрофічне – неможливе продовження господарської діяльності.

До внутрішніх загроз, що найбільше впливають на економічну безпеку підприємства, належать:

- відсутність стабільної середньої ланки менеджерів. Дуже часто рівень знань власників – директорів у середньому є нижчим від рівня знань їх підлеглих, які, в основному, мають професійну освіту. Невмотивована поведінка персоналу підприємства, веде до зниження продуктивності праці.
- відсутність або поверхневе ставлення до маркетингової стратегії підприємства.
- забезпечення сировиною та комплектуючими.
- невизначеність цілей. Правильно обрана місія підприємства – глобальна ціль створення та функціонування підприємства, є запорукою його успішного розвитку.

Слід зазначити, що економічна безпека підприємства передбачає наявність конкурентних переваг, зумовлених відповідністю матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів та організаційної структури підприємства його стратегічним цілям і завданням. Це підкреслює той факт, що економічна безпека знаходиться на стику економіки і безпеки підприємства між якими виникають певні загрози, які одночасно є стримуючим фактором та імпульсом для розвитку.